

Zavrtni ljubezen je kot zavrtni življenje

SNG Nova Gorica Ibsenova zadnja drama *Ko se mrtvi prebudimo* je težek zalogaj. Bolgarski režiser Stiliyan Petrov se je odločil za tiho (celo pretiho) komorno uprizoritev na minimalistični sceni

Marij Čuk

NOVA GORICA *Ko se mrtvi prebudimo* (1899) je zadnja Ibsenova drama. Z njo je skušal s sporočilom harmonije zaključiti svoj opus, a nisem prepričan, da mu je to v polnem uspelo. Dvom je na mestu, potem ko smo videli premiero dela norveškega dramatika na malem odru **SNG Nova Gorica** v režiji bolgarskega gosta Stiliyana Petrova. Na premieri je bila tudi predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar s soprogom.

Vsekakor je *Ko se mrtvi prebudimo* težek zalogaj, prepojen s psihologijo odnosov, umetniške svobode in »muhave vse-mogočnosti«, ženske podrejenosti, ujetosti v strogo individualistične zaprte kroge, ki onemogočajo bohotenje pravih čustev, dihanja, notranje življenje, spoznavanje kdo pravzaprav sem in katera je moja pot.

Zakon in ljubezen nezdružljiva

Ibsen je pri poglobitvi omenjenih tematik deloma zvest tudi svoji znameniti tezi, da sta zakon in ljubezen nezdružljiva, zakon vklepa v formalne kletke, ljubezen je neizmerna svoboda. Hkrati pa v svoji zadnji drami norveški literarni genij izjavlja, da zavrtni ljubezen pomeni zavrtni življenje.

In kaj se v *Ko se mrtvi prebudimo* dogaja? Gre za srečanje, stik, štirih protagonistov, dveh moških in dveh žensk. Svetovno znani kipar profesor Arnold Rubek (Gorazd Jakomini) in njegova žena Maja (Arna Hadžialjevič) se odločata kam na potovanje oz. počitnice, ko se v zgodbi pojavi posestnik Ulfhejm (Blaz

Valič), ki zadeve postavi na glavo, dodatno pa psihologijo drame zaplete Irene (Helena Peršuh), ki Rubeku v preteklosti pozira med izdelavo nesmrtnih umetnine, a še pred dokončanjem dela zbeži iz ateljeja. Srečanja štirih so travmatična.

Irene z zatrtim hrepenenjem

Gorazd Jakomini je umetnika upodobil kot človeka z neizmerim egom, kateremu mora biti podrejeno vse, tudi njegova žena Maja, ki si jo je izbral potem, ko ga je njegova muza Irene zapustila. Rubek je tih, nikoli ne dvigne glasu, soproga mora živeti v njegovi senci in z njegovimi pogoji, klen je, neizprosno, tudi cinik, ravnodušen, ko ga Maja zapuša, kajti spet se je na njegovem obzorju pojavila Irena, najbrž nova perspektiva ljubezenske prihodnosti. Ponovno srečanje z njo privede tudi do znamenitih izpovedi o umetniku, njegovih notranjih glasovih, takrat postane Rubek celo patetičen, češ da umetnika nihče ne razume. Najbrž je to tudi res ... Irene je kiparjeva kritična vest. Helena Peršuh jo upodobi z veliko tihe energije. Spet se je pojavila, da bi se maščevala, ker se je Rubek med poziranjem ni ti enkrat dotaknil, se ji ni približal, čeprav je bilo čustvo očitno, a čustvo je zamenjal z ustvarjalnostjo. Irene je skrivnostna, tiha, z zatrtim hrepenenjem.

Protiutež temu intimnemu, tudi intelektualnemu diskurzu, predstavlja Ulfhejm v podobi Blaža Valiča. Igralec ga upodobi robato, posestniško in posesivno, celo agresivno, trdo, ne-

izproсно. Njegov lik je drugi obraz zgodbe, tisti, ki najde svobodo v naravi in klanju medvedov, vedno z nogami na tleh, realen. To omami Majo. Arna Hadžialjevič jo predstavi s tako imenovanim vzratnim *crescendom*. Osvobodi se kiparjevega uroka, hoče zaživeti, zato sledi Ulfhejmu v gore polna zvedavosti in radovednosti. Spet zaživi in oživi, a čaka jo deziluzija, ne more se podrediti posestnikovi posesivnosti. Kaj sedaj? So vsi zaznamovani z odtujenostjo?

Skratka, vsi protagonisti iščejo svojo pot iz zatohlosti in otopelosti v novo življenje. Gre za hrepenenje, ki pa ni vedno kronano z uspehom, a pomembno je prebuditi v sebi novo energijo. Iz mrtvoudnosti v slutnjo življenjskosti. Jim to uspe? Bolj ne kot da. Režija se je odločila za tiho (celo pretiho) komorno uprizoritev na minimalistični sceni Darjana Mihajloviča Cerarja in v kostumih Alana Hranitelja (avtor glasbe Branko Rožman).

**Ibsenova nagrada
argentinski
režiserki Loli Arias**

Letošnjo mednarodno Ibsenovo nagrado bo prejela argentinska avtorica in režiserka Lola Arias. Po mnenju odbora Ibsenove nagrade Arias ustvarja gledališče, ki je demokratično, raznoliko in temelji na življenjskih izkušnjah. Arias je pisateljica, glasbenica, igralka, režiserka in filmska ustvarjalka. Na področju dokumentarnega gledališča deluje

od leta 2007 in je razvila več kot deset predstav v sodelovanju z ljudmi, ki so preživeli posebne dogodke ali imeli zgodovinske izkušnje, so v Oslu še navedli v sporočilu za javnost. Ibsenova nagrada velja za eno najprestižnejših gledaliških nagrad na svetu. Med prejšnjimi dobitniki so Ariane Mnouchkine, Jon Fosse, Peter Handke, Christoph Marthaler in Heiner Goebbels. Letos jo bodo podelili 13. oktobra v Oslu.

Vsi protagonisti
Ibsenove drame
iščejo svojo
pot iz zatohlosti
in otopelosti
v novo življenje

Na malem odru Gorazd Jakomini in Helena Peršuh, ki je upodobila Irene z veliko tihe energije UHAN/SNG NOVA GORICA